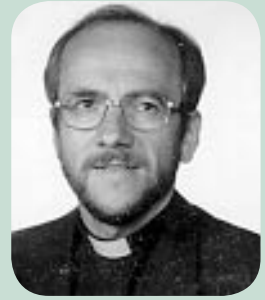

Usko ja moraalit

Jos omatuntomme joutuu ristiriitaan selkeiden raamatunkohtien kanssa, tarkistuksen tarpeessa on omatuntomme, ei Jumalan sana.

Uskon ja moraalit – opin ja elämän – suhdetta tavataan analysoida määrävälein. Kirkkomme papit ja lehtorit keskustelivat lokakuun alun synodaalikokouksissa synodaalikirjasta nimeltä Raamattu ja kirkon usko tänään. Muutamat kirjan artikkelit käsittelevät uskon ja moraalit suhdetta. Turun arkkihiippakunnan synodaalikokouksessa Naantalissa piispa Ilkka Kantola otti saarnassaan esille uskon ja moraalit suhteen.

Kaksi vastakkaista näkemystä

Hiukan yksinkertaistaen voi sanoa, että uskon ja moraalit suhde voidaan käsitellä kahdella tavalla. Toinen tapa on erottaa ne toisistaan. Usko on ehdoton, eikä sitä voi eikä saa muuttaa. Moraali taas on suhteellinen, ja sitä voi ja pitääkin muuttaa yhteiskunnan moraaliarvojen muuttuessa. Rakkauden niin vaatiessa pitää jopa Raamatun moraalikäsityksen perääntyä rakkauden edessä.

Tämän näkemysten edustajat korostavat voimakkaasti luonnollista lakia, josta Paavali puhuu Roomalaiskirjeen toisen luvun jakeissa 14–15. He katsovat, että Raamatusta ilmoitettu laki on enemmän tai vähemmän tarpeeton, koska ihminen kuitenkin tietää miten hänen tulee kussakin tilanteessa menetellä. Ihmistä ohjaa omantunnon ääni.

Toisen näkemysten mukaan usko ja

moraali kuuluvat läheisesti yhteen. Näin ajattelevat eivät kiellä luonnollista lakia mutta katsovat, että ihmisen oikeuskäsitys on hämärtyneet syntiinlankeemuksen takia ja tarvitsee Jumalan sanassa ilmoitetun lain oikaisua. Omatunto ei näin ollen automaattisesti tee oikeita ratkaisuja vaan se tarvitsee Raamatun valaisua ja oikaisua.

Luther korostaa ensimmäistä käskyä

Keskustelussa uskon ja moraalit suhteesta on viime aikoina yritetty löytää tukea ensiksi mainitulle käsitykselle Lutherilta ja luterilaisesta perinteestä. Silloin kuitenkin törmätään teologisiin ongelmiin.

Kun Luther selittää kymmentä käskyä, keskeisen sijan saa ensimmäinen käsky, joka koskee suhdettamme Jumalaan. Uskonpuhdistaja sanoo Isossa katekismuksessa muun muassa, että kaikkien muiden käskyjen on kummuttava esiin ja virrattava ulos ensimmäisestä ja tärkeimmästä käskystä ja sen tulee ”valaista kaikki muut käskyt säteilyllään”.

Kun Luther puhuu toisen taulun käskyistä, jotka koskevat suhdettamme lähimmäisiimme, hän sanoo, että ”samoin toteutuvat myös kaikki seuraavat lähimmäistä koskevat käskyt ensimmäisen käskyn voimasta”.

Vähästä katekismuksesta muistamme, että Luther aloittaa kymmenen käskyn selitykset sanomalla: ”Meidän tulee niin

peljätä ja rakastaa Jumalaa, ettemme...” On ilmiselvää, että Lutherilla usko ja moraaliliittävät läheisesti yhteen.

Sitä paitsi: Luther antoi toki suuren merkityksen myös luonnolliselle laille, mutta jos hän olisi pitänyt sitä riittävänä, miksi hän ylipäänsä olisi kirjoittanut Katekismuksiaan?

Synodaalikirjassa artikkelissa ”Kristillinen etiikka ja globaali etiikka” myös Hans-Olof Kvist korostaa uskon ja moraaliliittävyyttä: ”Ensimmäinen käsky ja muut käskyt kuuluvat yhteen: ensimmäisen käskyn täyttäminen on kaikkien muiden käskyjen täyttämisen edellytys. Kristillinen usko ja etiikka kuuluvat yhteen.” (s. 222)

Piispan oudot johtopäätökset

Naantalissa pitämässään saarnassa piispa Ilkka Kantola lähtee liikkeelle siitä, miten Jeesus ajautuu fariseusten kanssa riitaan sapattikäskyn tulkinnasta (Luuk. 14:1–6) ja kysyy sitten: ”Mitä te itse teette silloin, kun uskonnon omasta perinteestä nouseva moraalinen näkemys joutuu ristiriitaan tämän hetken akuutissa tilanteessa syntyvän omantunnon vaatimuksen kanssa?”

Piispa havainnollistaa kysymyksenasettelua: ”Kumpi on tärkeämpää, tukea kristittyjä, jotka haluavat sitoutua samaa sukupuolta olevaan kumppaniinsa, vai varmistaa se, ettei Jumalan tahto vain tule loukatuksi?”

Kantolan vastausta ei voi käsittää väärin: ”Omatunto on tärkeämpi kuin uskonto. Lähimmäinen on tärkeämpi kuin Jumala.”

Piispa tekee sen jälkeen hämmästyttävän johtopäätöksen: ”Vapaus Jeesuksessa Kristuksessa tarkoittaa, että jumalasuhte ei enää ole moraalinen asia. Koska jumalasuhte ei ole moraalinen asia, meillä on

lupa asettaa lähimmäisen hyvä Jumalan edelle. Meillä on lupa keskittää voimamme lähimmäisen hyvästä huolehtimiseen silläkin uhalla, että saatamme astua Isän Jumalan varpaille.”

Näin puhuu moderni piispa vuonna 2004.

Usko antaa omalletunnolle oikean sisällön

Niin kuin olemme nähneet, kuuluvat usko Jumalaan ja huolenpito lähimmäisestä yhteen eikä niitä saa asettaa vastakkain. Kymmenen käskyä ovat ilmaisevat Jumalan huolenpitoa meistä ihmisistä ja rakkautta meihin. Jos välitämme toisistamme, haluamme kunnioittaa ja noudattaa käskyjä. Jos laiminlyömme ne, petämme lähimmäistämme. Perinnäissäädökset, jotka sisältävät muun muassa kymmenen käskyn yksityiskohtaisia sovelluksia, me voimme Jeesuksen tavoin jättää omaan arvoonsa. Sen sijaan meitä velvoittavat sekä Vanhan testamentin moraalilaki, Jeesuksen opetukset evankeliumeissa että apostolien eettiset opetukset Uuden testamentin kirjeissä.

Jos omatuntonne joutuu ristiriitaan selkeiden raamatunkohtien kanssa, kuten 3. Moos. 18:22, Room. 1:26–28 ja 1. Kor. 6:9, tarkistuksen tarpeessa on tietenkin omatuntonne eikä Jumalan sana. Usko kolmiyhteiseen Jumalaan antaa oikean sisällön omalletunnollemme, ja lisäksi se antaa voiman elää Jumalan sanan valaistaman omantunnon mukaan.

*Leif Erikson
teologian tohtori
STI:n hallituksen jäsen*

Kirjoitus on julkaistu
Sändebudet-lehdessä nro 11/04
Otsikot Uuden Tien toimituksen